

INTERPRETAREA – ETAPĂ DE A ANALIZĂ A TEXTULUI LITERAR ÎN CLASELE PRIMARE

Tatiana MIDRIGAN, doctorandă
Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. Lectura înseamnă întâlnirea cu textul, iar interpretarea - sensul textului. Interpretarea se produce la fiecare întâlnire cu elevul-cititor și depinde de experiența și cultura individului și urmărește conturarea unor semnificații posibile: semnificații ale unora din semnele ce compun textul și / sau semnificația textului, în întregul sau. De aceea, a interpreta înseamnă: a corela secvența introductivă cu cea finală; a citi începutul textului din perspectiva ultimelor rânduri; a conferi sens și ordine probelor prin care trec eroii; a descifra valorile unor obiecte și a justifica ordinea în care sunt primite sau date; a da alt sens decât cel existent; a "reconstitui" textul.

Cuvinte-cheie: text literar, lectură, interpretare, lectura interpretativă.

Summary. Reading means meeting the text, and interpretation - the meaning of the text. The interpretation occurs at each meeting with the student-reader and depends on the experience and culture of the individual and aims to outline possible meanings: meanings of some of the signs that make up the text and / or the meaning of the text, in its entirety. Therefore, to interpret means: to correlate the introductory sequence with the final one; read the beginning of the text from the perspective of the last lines; to give meaning and order to the trials that the heroes go through; decipher the values of objects and justify the order in which they are received or given; to give a different meaning than the existing one; to "reconstruct" the text.

Keywords: literary text, reading, interpretation, interpretive reading.

Textele din manualele de la ciclul primar îi apropie pe elevi de realitate și permite varii perspective de cunoaștere. Prin lectura textelor elevii sunt conduși să-și formeze capacitatea de a surprinde, de a descoperi conținuturi și forme ale realității, exprimate într-o multitudine de modalități de expresie.

În clasele primare, elevii învață să utilizeze textul, care îi ajută să găsească informații specifice unor domenii de cunoaștere diverse sau privitoare la realitatea cotidiană și îl „savurează” în timpul liber.

Lectura înseamnă întâlnirea cu textul, iar *interpretarea* - sensul textului, care este o operație destul de dificilă și care nu este niciodată finită [2].

Interpretarea se produce la fiecare întâlnire cu elevul-cititor și depinde de experiența și cultura individului, fiind o „formă de zbor” a înțelegerii textului și formă prin care studiul textului depășește conținutul. Ea urmărește conturarea unor semnificații posibile: semnificații ale unora din semnele ce compun textul și / sau semnificația textului, în întregul sau.

În tabelul 1 sunt sintetizate întrebările de bază ale lecturii și interpretării.

Tabelul 1. Lectura și interpretarea textului

	Text epic	Text liric
Lectura textului	Care sunt întâmplările? Care sunt personajele? Care sunt spațiul și timpul acțiunii?	Ce sentimente, stări, gânduri, locuri exprimă/redă poezia?
Interpretarea textului	Care este semnificația întâmplărilor?	Care este semnificația imaginilor și/ sau a tabloului pe care îl compun?
Despre ce vorbește textul?	Ce ne spun ele despre lume?	Ce ne spun ele nou, neobișnuit despre locuri/ anotimpuri/ ființe/ stări etc.

Despre interpretare se poate spune foarte simplu ca, în cadrul ei, înțelegerea nu mai parcurge semnele în șirul creat de text, ci le rează în grupuri. De aceea, a interpreta înseamnă:

- a corela secvența introductivă cu cea finală;
- a citi începutul textului din perspectiva ultimelor rânduri;
- a conferi sens și ordine probelor prin care trec eroii;
- a descifra valorile unor obiecte și a justifica ordinea în care sunt primite sau date;
- a da alt sens decât cel existent;
- a "reconstitui" textul.

În modelul construit de R. Scholes, *lectura* se definește ca proces prin care cititorul își creează, pornind de la textul scriitorului, propriul său text. Tiparul cuprinde trei etape succesive ce corespund unor lecturi distincte:

- lectura inocentă: "producere de text *din* text";
- lectura interpretativă: "producere de text *despre* text";
- lectura critică: "producere de text *împotriva* textului" [Apud A. Pamfil].

În variantele școlare, *interpretarea* este cea care permite accesul la sensul/sensurile globale, majore ale textului literar, dar și accesul la semnificația unor aspecte de detaliu. Mai mult, tot *interpretarea* este cea care face posibilă interogarea mesajelor din punctul de vedere al cititorului. În felul acesta, acel „despre ce vorbește, în general, textul?” se prelungește prin „în ce măsură ceea ce spune textul mă ajută?” sau „ce păstrez/ cu ce merg mai departe din ceea ce spune textul?” [4].

Întrebările interpretative le cer elevilor să descopere conexiunile dintre idei, fapte, definiții sau valori. Elevul trebuie să se gândească în ce fel anumite idei sau concepte se leagă pentru a avea sens. El trebuie să înțeleagă conexiunile dintre idei și să construiască diverse contexte pentru aceste idei. Astfel de întrebări stimulează cititorul și sunt esențiale, iar mulți cercetători cred că înțelegerea este, în fond, interpretare.

În ceea ce privește *interpretarea*, ea este determinată, în mod fundamental, de calitatea comprehensiunii și vizează atât semnificațiile majore ale creațiilor, cât și semnificațiile unor secvențe de detaliu. Mai mult, *interpretarea* poate fi rafinată prin rezultatele analizei de text.

Există de asemenea o serie de parametri individuali, psihologici, care dau notă personală lecturii și interpretării scrierilor literare.

Dintre aceștia pot fi amintiți [1]:

- *competența lingvistică a cititorului* - capacitatea de a înțelege corect și nuanțat sensurile de bază și contextuale ale cuvintelor;

- *competență literară* - familiaritatea cu diversele genuri literare și cu regulile acestora, capacitatea de a realiza conexiuni intertextuale etc;

- *competență culturală* - capacitatea de a activa cunoștințe din diverse domenii ale cunoașterii etc.;

- *înzestrare imaginativă* - capacitatea sau înclinația de a extinde sensurile explicit enunțate în text și de a completa golurile semantice ale textului cu ajutorul imaginației;

- *înzestrare asociativă* - capacitatea sau înclinația de a îmbogăți textul cu sensuri suplimentare derivate pe cale asociativă;

- *înzestrare senzorială* - capacitatea sau înclinația de a transpune cuvintele în impresii senzoriale;

- *înzestrare empatică* - capacitatea sau înclinația de identificare empatică cu elemente de conținut ale textului, în special cu personajele;

- *înzestrare emoțională* - capacitatea sau înclinația de implicare afectivă în lumea textului;

- *înzestrare proiectivă* (capacitatea sau înclinația de a proiecta în lumea textului conținuturi psihice personale, cel mai adesea neconștientizate, precum dorințe, spaime etc.);

- *opinii, credințe și atitudini personale.*

Activitățile de lectură presupun, prin comparație cu demersurile interpretative, o detașare față de text, exprimată prin: rescrierea finalului textului, schimbarea personajelor, îmbunătățirea faptelor, introducerea unor personaje pozitive, rezumarea conținutului textului, relatarea textului prin adăugirea de noi detalii, descrierea personajelor și exprimarea stărilor afective etc.

Condiția interpretării ca act de comprehensiune și de recreare se referă la:

- lecturi repetate/ reflecție/ trăire, conștientizând intuițiile;
- înțelegere/comprehensiune;
- captare de sensuri/semnificații;
- explicarea/comentarea mijloacelor artistice;
- ierarhizarea valorii textului ca gen, specie, formulă estetică;
- rezumarea/comentarea mesajului global care a comunicat la momentul dat cu cronotopul;
- transferul mesajului textului prin dezvoltarea sensului într-un text propriu [6, p. 22].

Întâlnirea cu textul, prezintă variate sensuri de interpretare. De exemplu pastelul „Oaspeții primăverii”, versurile: La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată!

Al primăverii dulce iubit prevestitor
Și, repede ca gândul, la cuibu-i se coboară,

Elevii au interpretat sensurile:

- Prin punctul negru se are în vedere cocostârcul;
- Venirea cocostârcului prevestește primăvara.
- El vine repede să-și găsească cuibul.
- Cocostârcul prevestește primăvara.
- În poezie apare o atmosferă de bucurie, deoarece se întorc păsările călătoare.

Interpretarea textelor literare provoacă elevilor o gamă foarte variată de emoții și sentimente, îi ajută pe elevi să-și formeze opinii și atitudini pozitive față de lumea înconjurătoare și pot fi formulate în baza textului *La grădina zoologică* după Marin Sorescu întrebările de tipul *De ce Sahara e o regiune dificilă? Unde își ține cangurul puii?, Cu ce scop există grădinile zoologice?*

Interpretarea, în schimb, desemnează un proces de atribuire de sens, ceea ce implică, de regulă, alegerea dintre mai multe variante posibile de înțelegere, considerate fiecare, în grade diferite. Pătrunzând în diversitatea textelor literare, elevii vor parcurge căi specifice ale cunoașterii, de la concret la abstract, de la intuiție la reprezentare și fantezie, ajungând în posesia unor multiple instrumente utile satisfacerii dorinței lor de a descoperi realitatea înconjurătoare. Astfel se cultivă interesul pentru cunoaștere, capacitatea de selecție, de asociere, în vederea înțelegerii multiplelor semnificații ale realității, înfățișate prin diferite creații literare.

Bibliografie

1. Bărbulescu G., Beșliu D. Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar. București: Editura Corint, 2009. 240 p.
2. Marin M. Didactica lecturii. Chișinău: Cartier, 2013.
3. Niculcea T., Marin M. Limba română, clasa a III-a, Ghidul învățătorului. Chișinău: Editura Cartier, 2007. 79 p.
4. Pamfil A. Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare. Pitești: Paralela 45, 2009. 278 p.
5. Scifos L., Goraș Postică V., Cosovan O. etc. O competență-cheie: a învăța să învăța să înveți. Ghid metodologic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2010.
6. Pâslaru Vl. Introducere în teoria educației literar-artistice. B.: Sigma, 2013.